

УДК 342.7:347.1

Л.М. Загоруй,
І.С. Загоруй

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИЧНЕ, НЕКЛАСИЧНЕ І
ПОСТНЕКЛАСИЧНЕ РОЗУМІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

У статті акцентовано увагу на тому, що у вітчизняній юридичній науці помітно зріс інтерес до питань, пов'язаних із проблемою забезпечення соціально-економічних прав, що отримали в науковій літературі назву «права другого покоління». З урахування цього осмислено проблематику прав і свобод людини в динаміці концептів класичного, некласичного і постнекласичного розуміння прав людини, зокрема, беручи до уваги новітні світові тенденції та підходи, а також особливості інтеграційних процесів, що виявляються у світі.

Авторами обґрунтовано, що саме синтез декількох класичних концепцій праворозуміння в єдину сприятиме формуванню нових поглядів на теорію сучасних прав людини.

Ключові слова: *свобода, права і свободи людини, праворозуміння, природні права, соціально-економічні права.*

Постановка проблеми. Починаючи з Нового часу проблематика прав людини посідає ледь не центральне місце в західній філософії права. При цьому ці об'єкти здебільшого подаються у своєму суто ціннісному аспекті, як певний соціальний ідеал, що на думку деяких учених-юристів породжує неабиякі проблеми [1, с. 24]. Тим не менше практично всі сучасні конституції виходять із принципу визнання прав і свобод людини найвищою соціальною цінністю. Утім, у статті 3 Конституції України (ст. 3) цей юридичний дискурс подається в дещо іншому формулюванні – «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній юридичній науці помітно зріс інтерес до питань, пов'язаних із проблемою забезпечення прав і свобод людини й громадянина, особливо соціально-економічних прав, які отримали в науковій літературі назву «права другого покоління». Слід зазначити, що проблема сучасного праворозуміння прав людини завжди була в колі наукових інтересів та неодноразово ставала предметом дослідження українських і зарубіжних науковців. У загальнотеоретичному плані або суміжними проблемами в цьому аспекті займалися: М. Антонович, Н. Болотіна, М. Бондар, Е. Бредлі, С. Верланов, Н. Варламова, В. Гладких, Л. Глухарева, С. Головатий, Д. Гудима, М. Гуренко, М. Заїнчковський, В. Капцін, М. Козюбра, В. Лемак, Д. Луковська, В. Погорілко, О. Пушкіна, П. Рабінович, О. Руднева, К. Р. Санстейн, Ю. Тодика, Г. Шварц, Л. Уляшина, А. Шайо та ін. Попри беззаперечний внесок, який зробили сучасні науковці в розвиток доктрини прав і свобод людини, водночас, низка важливих аспектів цієї проблематики,

пов'язаних із концептами класичного, некласичного і постнекласичного розуміння прав людини, особливо в контексті тенденцій та перспектив розвитку сучасних цивілізацій, динаміка прав людини як ідея і як юридичне явище, аналіз їх змін, характеристика ознак і сучасної ролі, а також прогнози щодо майбутнього, необхідність прочитання й пояснення основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, формулювання адекватних ідей про їх забезпечення, – усі ці та інші питання викликають посилену увагу до подальшого дослідження означеної проблеми.

Формування цілей. Метою статті є осмислення проблематики прав і свобод людини в динаміці концептів класичного, некласичного і постнекласичного розуміння прав людини, ураховуючи сучасні світові тенденції та підходи, а також особливості глобалізаційних та інтеграційних процесів, що виявляються в сучасному світі.

Виклад основного матеріалу. На хвилі сучасного осмислення питань теорії та практики прав людини науковці час від часу порушують питання: кому довіряти визначення основних прав людини – законодавцеві чи конституції? Якщо законодавцеві, то здійснювати це окремим законодавством чи в рамках конституції; якщо покладатися на конституцією, то власне, які права людини вона повинна захищати як основний закон держави: природні, невідчужні права та свободи (класичні негативні права як права першого покоління), позитивні (соціальні, економічні, соціально-культурні права як права другого покоління) чи колективні права (третє покоління), висунені, в основному, країнами, що розвиваються, у ході національно-визвольних рухів (право народів на мир, на незалежність, на самовизначення тощо)? Знайти однозначну відповідь на це питання важко, утім, Конституція України вирішує його таким чином: встановлює засади конституційно-правового статусу та закріплює основні права, свободи й обов'язки людини та громадянина в Україні, яким присвячено весь розділ II Конституції України. Водночас, у ч.1 ст.92 записано, що права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина визначаються виключно законами України. Тобто, використано комплексний підхід: конституція – законодавець.

Проблема включення /не включення основних прав людини в конституцію набуває особливої гостроти, коли постає питання конституціоналізації прав другого покоління [2]. З огляду на це, відомий конституціоналіст, угорський правник А. Шайо зазначає, для того аби конституція змогла уникнути безвихідної ситуації, несистемності визначення в звичайному законі основних прав, вона повинна зробити свідомий, хоча й певною мірою довільний вибір: скласти перелік основних прав, сподваючись на те, що своїм змістом він зв'язуватиме дії законодавця. Тому, твердить А. Шайо, конституція повинна визначити коло тих прав, які передовсім має намір поважати вона й змусити це робити інших [3, с. 259–260].

Включення соціально-економічних прав до основоположних документів – конституцій, харгій, – справа уряду кожної окремої країни, однак, зазначає Г. Шварц, слід враховувати певні речі. По-перше, «з точки зору операційної, конституція покликана захищати те, що розглядається як щось відносно захищене від змін, і за своєю суттю вона представляє собою антидемократичний інструмент [...]». Саме «жорстка» конституція, яка обмежує владу більшості, потрібна, щоб протистояти її верховенству й уберегти певні цінності від мінливої та нестабільної більшості так, щоб вони з часом залишалися відносно усталеними». До таких цінностей, зокрема, учений відносить захист окремих людей і меншин, тому «суспільство, яке хоче бути й залишатися вільним, зобов'язане захищати цих людей». По-друге, конституційні проблеми, що пов'язані з деякими соціально-економічними правами (право на житло, право на освіту, охорона здоров'я, право на соціальний захист тощо), вимагатимуть закріплення в конституції вимог до уряду про прийняття соціальних і економічних програм, що досі не існували, а також про задоволення тих запитів громадян, які вони не в змозі задовольнити своїми силами. По-третє, «включення в конституцію економічних і соціальних прав, поза сумнівом, призведе до значного збільшення об'єму Основного Закону [...], але якщо ми хочемо, щоб конституція служила дієвою опорою судовим та іншим формам конституційного захисту, збільшення її об'єму ніяк не уникнути» [4, с. 25].

Наразі посилена увага науковців до соціально-економічних прав, дослідження яких здійснюється в контексті методологічних засад класичної, неklasичної та постнеklasичної інтерпретації прав людини.

У поглядах на права людини наука спирається на певні теорії, назва яких пов'язана з філософською термінологією для позначення аналогічних випадків, запропонованою у свій час академіком В. Стьопіним у праці «Научное познание и ценности техногенной цивилизации». Згідно з класифікацією наукової раціональності та залежно від відносин між об'єктами і суб'єктами, а також рівня рефлексії розрізняють класичну, неklasичну і постнеklasичну наукові раціональності. Перенесення цієї філософської термінології на концепт прав людини дозволяє говорити про 1) класичний; 2) неklasичний та 3) постнеklasичний періоди в розвитку теоретико-правової думки й практики прав людини.

Традиційний класичний підхід у розумінні й утвердженні відповідних йому складових та каталогу прав і свобод людини (громадянські і політичні права) обумовлювався необхідністю модернізації суспільства, унаслідок формування капіталістичних відносин та потребами існування самостійних індивідів і приватних підприємств, вільної і дієвої особистості. Процес визнання, позитивування державою прав і свобод «першого покоління», що здійснювався на засадах ліберальної концепції,

мав, як зазначає Л. Глухарєва, «надзвичайно важливе значення, оскільки це сприяло згортанню традиційного суспільства й створювало сприятливі умови для становлення громадянського суспільства, за умов якого державна влада змушена була стати на шлях упорядкування своїх відносин з громадянами на правових засадах» [5]. Однак захищаючи людину від держави, «класичні» права XVIII–XIX ст. протиставляли суб'єктів один одному, посилювали їх взаємне відчуження, а головне – заперечували «зовнішні» аспекти виявлення прав щодо правомочностей індивіда як можливостей, яких він набуває завдяки зусиллям інших суб'єктів: окремих осіб, соціальних груп, суспільства і держави. Характер прав особи за умов ліберальної держави не збігався з метою і завданнями цієї держави, яка стосовно їх носіїв виступала гарантом лише індивідуальної свободи й не виконувала певних соціальних функцій, виставляючи для соціальної держави. Цілком природно, що недоліки класичного розуміння прав людини, яке асоціювалося з утвердженням вільної і сильної особистості, можливістю протиставлення її ліберальній державі з часом «зазнали критики, оскільки практика наочно довела, що користування свободою, за відсутності матеріальних засобів, може бути зведеним нанівець» [5].

Утім, навіть у суспільствах XVIII–XIX ст., за умов визнання лише «класичних», тобто фізичних, особистісних, громадянських (civil rights) [6, с.21] та політичних прав, серед окремих верств населення визрівали й поширювались уявлення про те, що «громадяни мають право» чекати від своїх урядів більш рішучих зусиль, спрямованих на поліпшення умов свого життя. Дотримуючись принципу рівності людини в користуванні певними природними й невід'ємними правами, викладеного ще в перших конституційних актах – Декларації незалежності Сполучених Штатів Америки (04 липня 1776 р.) та у французькій Декларації прав людини та громадянина (26 серпня 1789 р.) [7, с.49, 85] -, у Європі, на рубежі XVIII–XIX ст., почали з'являтися «соціальне законодавство» та конституційні проекти, до яких, поряд з класичними правами, частково включалися права, здійснення яких вимагало від виконавчої влади створення умов для забезпечення зайнятості населення, благоустрою, освіти, охорони громадського здоров'я тощо. Зокрема, кайзер Німеччини у 1881 році ухвалив Маніфест, яким запроваджувалася єдина система соціального забезпечення в країні (так звана бісмаркська соціальна політика). Соціальні, а згодом і деякі економічні права, було включено до тексту Конституції Мексики (1917 р.), Конституції РРФСР (1918 р.), Конституції УРСР (1919 р.), Конституції Веймарської Республіки (1919 р.), актів і конституційних проєктів УНР та ЗУНР (1917–1921 рр.) [8, с. 16–17]. Крім того, на конституційний рівень були винесені положення, дія яких спрямовувалася на забезпечення сприятливих умов праці та відпочину – 8 годинний робочий день. Такий режим робочого часу вперше був закріплений у названих

уже конституціях Мексики і Радянської Росії, Німеччини і Франції у 1919 році, а в конституції Австралії – у середині ХХ ст. [9, с. 612–613].

З огляду на це в науковій літературі найчастіше акцентується на тому, що права «другого покоління» як комплекс соціально-економічних прав сформувались у відносно самостійну систему як своєрідна реакція на недостатність прав «першого покоління», оскільки відносини формально-правової рівності і свободи всіх членів суспільства, з якими пов'язана практика їх втілення в життя, не змогли вирішити питань і зняти проблеми фактичної соціальної нерівності, мінімізувати поляризацію суспільства за рівнем матеріального добробуту та соціальної захищеності. Соціальна практика довела, що за умов і можливостей, які формально надають індивіду «права першого покоління» (громадянські й політичні права та свободи), значна частина населення, зважаючи на багато обставин, виявляється неспроможною скористатися можливостями індивідуальної свободи аби забезпечити собі достатній життєвий рівень і гідні умови існування, відчуває себе соціальними ізгоями й не сприймає встановленого соціально-політичного порядку [10, с. 144]. За такої ситуації природно, що на додаток до вже існуючих прав, які дозволяли людині лише «щось робити», було запропоновано права «щось отримати», інакше кажучи, крім можливості діяти, громадяни отримали можливість задовольняти якісь власні потреби [11, с. 210].

Під впливом об'єктивних соціальних трансформацій класичне праворозуміння прав людини було доповнене їх неklasичним трактуванням – обґрунтуванням соціально-економічних прав як прав «другого покоління». У практичній площині визнання й забезпечення цих прав професор Лондонського університету Білл Баурінг коментує так: СРСР та інші соціалістичні держави могли «не лише заявляти про пріоритетність соціальних і економічних прав, і в першу чергу права на працю, але й пробували довести, що ці права дійсно дотримуються». То ж за таких обставин, констатує Б. Баурінг, «Захід не міг просто проголосити пріоритет громадянських і політичних прав, необхідно було продемонструвати серйозність намірів не лише на словах, а й насправді» [12]. Однак це лише один із аспектів загального процесу соціалізації суспільних відносин, започаткованого ще на рубежі ХІХ–ХХ ст., який знайшов вихід у вирішенні проблеми прав людини саме в соціалістичній моделі економічних і соціальних прав людини [8, с. 15].

Цікавий варіант забезпечення соціальних, економічних, соціально-культурних та й інших прав усієї їхньої системи запропонували скандинавські країни, зокрема, шведська модель соціальної держави. На наш погляд, ця модель конституційного статусу держави, суспільства, взаємовідносин між особою, державою і суспільством приковує до себе

увагу хоча б тим, що її виникнення й зростання відбувалося на ґрунті ідейного протистояння двох суспільно-політичних систем: капіталістичної та соціалістичної, що зрештою й дало цій державі сформуватися на синтезі двох моделей, відбираючи кращі й необхідні для людини, суспільства і держави варіанти соціального розвитку [13]. У певному сенсі Україна також чверть століття балансує між залишками соціалізму й капіталістичними нововведеннями, між ідеями, на яких зростали в минулому соціально-економічні права (як «дарунок» держави – октройовані права) і сучасними конституційними новелами щодо них («це вже не дарунок, але так сподіваємося на державу»), абсолютизацією класичних прав, заснованих на лібералізмі, на яких свого часу зростала демократія та правова держава в Західній Європі.

Формування постнекласичної теорії прав людини припадає на останню третину ХХ століття. В основі цієї теорії лежить новий концепт уявлень про права людини, філософсько-правовий зміст якого складають екосоціогуманістичні та холістичні принципи [14], нова методологія їх трактування – цілісності, комплексності й синтетичності феномена прав людини. На думку Л. Глухарєвої, постнекласична теорія прав людини віддзеркалює не стільки розвиток у реальності цих прав, скільки ті зміни, що відбулися в їхньому сприйнятті; це не стільки продовження існуючих напрацювань із прав людини в нових історичних умовах, скільки «зняття» досягнутих результатів і включення їх до іншої інтелектуальної програми [5].

До засадничих філософсько-правових ідей цієї теорії науковці відносять такі положення:

- права людини історично мінливі, проте в основі цілей їхнього призначення повинні знаходитися (залишатися) моральні засади;

- пошук змісту моделей прав людини здійснюється шляхом звернення до діалогу правових і культурних традицій (мультикультуризм), у зв'язку з чим не знімається питання про припустимість регіонального міжнародного стандарту прав людини;

- природно-правові аргументи на користь прав людини набувають парності разом із позитивістськими і формулюються як гуманітарні й соціальні орієнтири для розвитку галузі прав людини;

- права людини убагачуються комплексним, багатоаспектним, соціально-гуманітарним явищем, у якому правова складова посідає важливе, але не центральне місце [15, с. 18–19].

Постнекласичному уявленню про права, свободи та обов'язки людини і громадянина притаманний світогляд екосоціогуманізму. Образно кажучи, «персоналізм» прав людини вмонтовується в контекст соціалізованого та колективізованого суспільства; ідея конституційної держави як держави правової, соціальної супроводжується принципами соціально

орієнтованої ринкової економіки, соціальної солідарності, поєднанням прав із обов'язками, відповідальністю держави перед людиною – ось, власне, такою є наукова картина світоглядної основи екоосоціогуманізму – «нового» гуманізму, нової філософської та світоглядної основи прав людини у XXI сторіччі. Характерною ознакою цієї філософії прав людини є вихід за межі чисто юридичного контексту розуміння прав людини. На наш погляд, це і характеризує вектор сучасної теорії прав людини як морально-правового феномена (а не лише політико-правового, як це притаманно для класичного або соціального феномена прав людини в некласичному розумінні).

На думку О. Панаріна, для вирішення проблеми прав людини одних лише політико-правових методів замало. Попередні періоди їхнього розвитку мають позитивні й негативні наслідки. До позитиву звичайно відноситься визнання державою певних прав і свобод людини, досягнення стану свободи особистості, її автономії тощо. Водночас, зазначає О. Панарін, коли «емансипація людини» досягла своєї нинішньої заключної фази, виявилось, що емансипували не людину, а тварину в людині, яка наразі «нездатна встояти перед спокусами нового язичницького натуралізму та реабілітацією «інстинкту» [16, с. 139].

Постнекласична теорія пропонує нове сприйняття прав людини, нове їх прочитання. У зв'язку з чим виникає питання: яка із сучасних концепцій праворозуміння найбільш адекватно відображає ідеї постнекласичної теорії прав людини, оскільки жодна з класичних концепцій не відповідає вказаним вище критеріям. Один із активних послідовників комунікативної теорії права доктор юридичних наук О. Поляков пропонує виходити з позиції антрополого-комунікативного обґрунтування сучасної постнекласичної теорії прав людини, відповідно до якої права людини «існують не самі по собі, а пов'язані з правовими обов'язками, з правовими нормами та правовими текстами держави в рамках рекурсивної системи правових комунікацій» [17, с. 317–318]. Подібні теоретичні інновації не обов'язково повинні пов'язуватися з тотальним запереченням усього, що було зроблено в науці раніше, будуватися на ідеї протиставлення «істинної» наукової конструкції «хибній», – навпаки, нові ідеї, які набули усталеності в гуманітарних знаннях, дозволяють суттєво скоригувати наші уявлення про соціальну практику, вважає науковець [18, с. 61].

Можна припустити, що ідеї постнекласичної теорії відбивають і нині популярні інтеграційні концепції праворозуміння. Очевидно, що саме синтез декількох класичних концепцій праворозуміння в єдину сприятиме формуванню нових поглядів на концепцію прав людини, створить синергетичний малюнок сучасного праволюдного світогляду.

Використані джерела:

1. Варламова Н. В. Права человека как предмет юридической интерпретации / Н. В. Варламова // Государство и право. – 2009. – № 2. – С. 24–29.
2. Санстейн К. Р. Против позитивных прав [Электронный ресурс] / Касс Р. Санстейн // Российский бюллетень по правам человека. – Вып. 6. – 1995. – С. 21. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.hrights.ru/text/b6/bul6.htm>.
3. Шайо А. Самоограничение власти. Краткий курс конституционализма / А. Шайо ; [пер. с венгер. А. П. Гуськовой, Б. П. Сотина]. – М. : Юристъ, 1999. – 292 с.
4. Шварц Г. Экономические и социальные права [Электронный ресурс] / Герман Шварц // Российский бюллетень по правам человека. – Вып.6. – 1995. – С. 25. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.hrights.ru/text/b6/Chapter6.htm>.
5. Глухарева Л. Теория прав человека: предмет, методология, этапы развития [Электронный ресурс] / Л. Глухарева // Право и жизнь. – № 67 (3). – 2004. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.law-n-life.ru/arch/n67.aspx>.
6. Доктор юридичних наук, професор П. Рабінович роз'яснює, що вживане термінопоняття громадянські права не є тотожним поняттю особистих (точніше – особистісних) основоположних прав людини, і більш адекватним його аналогом було б термінопоняття «цивільні права», яке якраз і відповідає вжитому у Всезагальній декларації прав людини англійському виразу *civil rights*. Див.: Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістовна класифікація / П. Рабінович // Право України. – 2010. – № 2. – С. 21.
7. Див.: Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн : у 2-х т. / за ред. В. Д. Гончаренко. – К. : Ін Юре, 1998 – Т. 2. – 608 с.
8. Верланов С. О. Економічні і соціальні права людини : європейські стандарти та їх впровадження в юридичну практику України (загальнотеоретичне дослідження) / С. О. Верланов. – Львів : «Край», 2009. – 196 с.
9. Див.: Графский В. Г. Всеобщая история права и государства : [учебник для вузов 2-е изд., перераб. и доп.] / В. Г. Графский. – М. : Норма, 2007. – 752 с.
10. Див.: Варламова Н. Введение к Форуму «Конституционный статус социально-экономических прав» / Н. Варламова // Конституционное право: Восточноевропейское обозрение. – 2000. – № 1 (30). – С. 144–145.
11. Див.: Мийон-Дельсоль Ш. Политические идеи XX века / Шанталь Мийон-Дельсоль ; [под ред. Е. Антоновой]. – М. : Изд-во «Конкорд», 1995. – 226 с.
12. Бауринг Б. Долгий путь Великобритании к европейским стандартам прав человека: в авангарде и далеко позади [Электронный ресурс] / Б. Бауринг. – Режим доступа к ресурсу : <http://echr-base.ru/bauring.jsp>.
13. Плевако Н. С. О шведском «государстве благосостояния» / Н. С. Плевако // Социальное государство: концепция и сущность. – М. : Издательство «ОГНИ», 2004. – С. 95.; Меллер А. Шведская система социального обеспече-

ния / сост. А. Меллер, А. Я. Некрасов // Социальная политика Швеции. – М. : Социальная защита, 1999. – С. 45.

14. Холізм – (грец. holos – цілий) учення про цілісність, викладене Я. Х. Смасом у праці «Холізм і еволюція» (1926); цілісність світу виявляється на психологічному, біологічному та фізичному рівні. Найвищою формою органічної цілісності визнається людська особистість. Екосоціогуманізм – «новий» гуманізм як нова філософська та світоглядна основа прав людини у ХХІ сторіччі. Характерною ознакою нової філософії прав людини є вихід за межі чисто юридичного контексту розуміння прав людини.

15. Глухарева Л. И. Методологические аспекты развития теории прав человека / Л. И. Глухарева // Государство и право. – 2006. – № 3. – С. 14–19.

16. Панарин А. С. Глобальное политическое прогнозирование : [учебник] / А. С. Панарин. – М. : Алгоритм, 2002. – 352 с.

17. Поляков А. В. Антрополого-коммуникативное обоснование прав человека [Электронный ресурс] / А. В. Поляков // Право и общество: от конфликта к консенсусу. – СПб., 2004. – Режим доступа к ресурсу : <http://law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1152291>; Поляков А. В. Антрополого-коммуникативное обоснование прав человека / А. В. Поляков // Права человека : вопросы истории и теории : Материалы межвузовской научно-теоретической конференции. – СПб., 2004. – С. 3–28.

18. Поляков А. В. Коммуникативный подход в общей теории права / А. В. Поляков // Проблемы философии права. – 2006–2007. – Том IV-V. – С. 60–67.

Загоруй Л.Н., Загоруй И.С. К вопросу о классическом, неклассическом и постнеклассическом понимании прав человека

В статье акцентируется внимание на том, что в отечественной юридической науке заметно возрос интерес к вопросам, связанным с проблемой обеспечения социально-экономических прав, получивших в научной литературе название «права второго поколения». С учетом этого осмыслена проблематика прав и свобод человека в динамике концептов классического, неклассического и постнеклассического понимания прав человека, учитывая новейшие мировые тенденции и подходы, а также особенности интеграционных процессов, которые наблюдаются в мире.

Авторами обоснованно, что именно синтез нескольких классических концепций правопонимания в единую будет способствовать формированию новых взглядов на теорию современных прав человека.

Ключевые слова: *свобода, права и свободы человека, правопонимание, естественные права, социально-экономические права.*

Zahoruy L.M., Zahoruy I.S. To the subject of classical, nonclassical and post-nonclassical understanding of human rights,

The article focuses on the fact that in national jurisprudence markedly increased interest in issues related to the problem of socio-economic rights, which were called in the scientific literature as «second generation rights». With this in

mind the problems of human rights are comprehended in the dynamics of concepts of classical, nonclassical and postnonclassical understanding of human rights, especially in the context of trends and prospects of the existence of modern civilization, the development of human rights as an idea and as a legal phenomenon, its changes, performance features and modern role and the need for adequate formulation of ideas about their ensuring. All these and other issues caused increased attention to further investigation definite problem.

Traditional classic approach to understanding and affirming the corresponding components and catalog of human rights (civil and political rights), was caused by the need of society modernization, due to the formation of capitalist relations and the needs of individuals and the existence of independent entrepreneurs, free and effective personality.

Under the influence of objective social transformations classical understanding of human rights was expanded by their non-classical interpretation – justification of social and economic rights as rights of «second generation».

Postnonclassical theory of human rights is based on a new concept of ideas about human rights, philosophical and legal content of which constitute ecosocio-humanistic principles of a new methodology of interpretation – integrity, complexity and synthetic phenomenon of human rights. The above theory reflects development not so much in reality of these rights, but those changes in their perception. It is not only the continuation of existing developments on human rights in the new historical conditions, but «capturing» of progress and inclusion of it in other intellectual program.

Outlook of ecosociohumanizm is inherent for postnonclassical concept of rights, freedoms and duties of man and citizen. Figuratively speaking «personalism» of human rights is mounted in the context of socialized and collectivized society; the idea of a constitutional state, as state law, accompanied by social principles of a social market economy, social solidarity, a combination of rights with responsibilities, responsibility of the state to the individual. The characteristic feature of this philosophy of human rights is going beyond purely legal understanding of the context of human rights. In our opinion this vector characterizes the modern theory of human rights as a moral and legal phenomenon (and not only political and legal, as is typical for a classical or social phenomenon of human rights in non-classical sense). Postnonclassical theory offers a new perception of human rights, their new reading.

Based on the research, authors proved that just synthesis of several classical concepts of thinking into one will contribute to the formation of new views on the theory of modern human rights.

Key words: *freedom, human rights and freedoms, legal understanding, natural law, social and economic rights.*